

Utenrikskomiteen
utenriks.postmottak@stortinget.no

Høring 11.5. om St.meld nr.30 (2004-2005) Muligheter og utfordringer i nord

NHO ønsker meldingen velkommen

NHO er positiv til at Regjeringen har lagt frem meldingen om nordområdene. Nordområdene er av sentral betydning for Norge. Norsk næringsliv ser enorme muligheter i nord, men har etterlyst en nasjonal politikk som kan støtte næringsutvikling og bidra til å redusere risikoen, som spesielt i forhold til Russland er stor.

NHO konstaterer at Regjeringen i sin melding åpner for at det skal satses i nordområdene. Det er positivt og nødvendig for norsk næringsliv. Ringvirkningene ved utvikling av petroleumssektoren kan gi oppblomstring av mindre bedrifter langs hele kysten. Ringvirkningene av Snøhvitutbyggingen har blitt større enn forventet. Mye vil være knyttet til offshorevirksomheten, men det vil også bli etterspørsel etter en rekke varer og tjenester innenfor andre bransjer. Innenfor fiskerisektoren er det viktige samarbeidsløsninger med Russland, EU og Island på forvaltning, kvotefastsetting og kontroll av en rekke felles fiskestammer.

NOU 2003:32 "Mot nord" var et godt dokument som dro opp behovet for klar og strategisk gjennomtenkt nordområdepolitikk, hvor informasjon og profileringsarbeid omkring Norges valgte prioriteringsområder skulle være sentralt. NHO deler regjeringens syn på at det er nødvendig med en tydeligere internasjonal posisjonering på dette området, og er ikke i tvil om at vi må inngå strategisk samarbeid for å sikre ivaretagelse av norske interesser.

NHO deler dermed oppfatningen om at Norges nordområdepolitikk er nært knyttet til europapolitikken og vår politikk mot USA. EU og Russland vil antagelig allerede på sitt kommende toppmøte 11. mai i Moskva undertegne en strategisk partnerskapsavtale hvor fire fellesavtaler inngår; ett økonomisk område inkludert miljø og energi, ett på frihet, sikkerhet og justis, ett område på eksternt sikkerhet og ett på forskning og utdanning. Det må påpekes hvor raskt dette har blitt fremforhandlet, samt hvor problematisk det er at Norge ikke deltar. Russland og USA knytter også stadig sterkere bånd på energiområdet. Norge må være aktiv deltager.

Behov for større koordinering og politisk løft

NHO er helt enig i at et viktig element i nordområdepolitikken fremover må være å sikre en sterkere koordinering av den norske innsatsen i nordområdene. Styrket samordning av Norges posisjoner og satsinger i nord er nødvendig. I dag har en rekke fagdepartementer hver for seg utviklet sin respektive nordområdepolitikk. NHO mener at spørsmålene som håndteres ofte tilsier nasjonal, koordinert håndtering. NHO er positiv til forslaget om en egen statssekretær i UD med særskilt ansvar for koordineringen. NHO mener dessuten at regjeringen må finne frem til samarbeidsformer og koordinering av nordområdearbeidet som i sterkere grad både sikrer samordning og utløser initiativ på tvers av ulike fagdepartementer på politisk- og embetsnivå. Statsministerens kontor må ha en viktig rolle.

Næringsliv i nord

Regjeringen inviterer i meldingen til rådslag med berørte parter, herunder næringslivet, hva gjelder utformingen av den videre norske strategien. NHO vil bidra i en slik prosess. Det antydes at så mye som en fjerdedel av verdens ikke-påviste petroleumsreserver kan befinne seg i nordområdene. I nordområdene finner vi også noen av verdens rikeste fiskefelt, hvor flere arter forvaltes gjennom multi- og bilaterale løsninger, og hvor det uenighet om suverenitetsspørsmål.

Barentsregionen var en av verdens mest sentrale militærstrategiske områder under den kalde krig, er nå en av verdens mest sentrale energipolitiske områder. Dermed blir nordområdene et viktig geopolitisk område der en rekke internasjonale aktører gjør sitt ytterste for å posisjonere seg. Norske aktører føler et økende tidspress fordi russerne og utenlandske aktører signaliserer ønsker og planer om å starte oljeleting og utvinning i områder tettere opp om norsk sokkel.

NHO finner at meldingen er svært knapp i omtalen av de utfordringer denne utviklingen skaper for norske aktører. Det heter i meldingen at de næringspolitiske rammebetingelser skal adresseres i andre sammenhenger som i forvaltningsplanen ventet i 2006. Meldingen er konsentrert om de utenrikspolitiske utfordringer. NHO anser det å skape forutsigbare rammebetingelser for norsk oljeindustri i nord – og det å medvirke til at denne næringen posisjoneres overfor russerne – som en av de aller viktigste utenrikspolitiske oppgaver. NHO mener også at det er viktig at det føres et bærekraftig fiske og en god fiskeriforvaltning. Samtidig må Norge ha aktive politiske relasjoner til de øvrige interessenter i området.

Sentrale områder for nærings samarbeid utenom petroleum og fisk er elektrisitetssektoren, skips- og annen marin teknologi, reiseliv, miljøteknologi og beredskap.

Petroleumsvirksomhet og miljøteknologi

NHO anser potensialet for økt petroleumsvirksomhet i nord som en enestående mulighet for å styrke næringslivet og grunnlaget for bosetting i nord. Svært mye av dette potensialet ligger på russisk side. Utviklingen av olje- og gass i området Lofoten-Barentshavet, og forholdet til fiskeriene og andre næringer, vil være viktig som plattform for videre engasjement av norske selskaper på russisk sokkel.

Russland er et satsingsområde for oljeindustrien og dermed også offshore leverandørindustri etter hvert. Det er svært store kontrakter som kan bli tildelt i nord. Dette vil ha store konsekvenser for vår industri. Politisk ville det vært fornuftig at man allerede nå begynner å utrede hvilken rolle Garantiinstituttet for Eksportkreditt (GIEK) kan spille. Det er viktig for norsk leverandørindustri at man ikke taper i konkurransen på grunn av svakt norsk forarbeid med eksportgarantier.

Utvikling av teknologi og mestring av de særegne utfordringer når det gjelder klima- og driftsforhold vil ha viktig demonstrasjonseffekt. Oljeindustrien har satt seg utslippsmål som er strengere enn myndighetskravene. Det innebærer at leting etter og utvinning av petroleum i dette området kan skje på en miljømessig akseptabel måte og i sameksistens med fiskeriene og andre næringer. Norsk teknologi er fremst i verden, og det er derfor også miljømessig viktig at denne anvendes på russisk side. Bærekraftige prinsipper, høyt beredskapsnivå og reelle krav om null utslipp til sjø vil befeste norsk kompetanse og ha en positiv innflytelse på andre lands aktivitet i området.

Et norsk utviklingsprogram for petroleumsaktivitet i nordområdene bør prioriteres. Slik kan Norge befeste sin ledende rolle innen teknologi, produksjonsmetoder og til å møte miljøutfordringene i disse havområdene. Det blir en strategisk utfordring å sikre at norsk petroleumsindustri blir en foretrukket partner for russerne i nord.

Ressursforvaltning og markedet for sjømat

De nordlige havområdene er svært viktige som oppvekstområde for fisk og har som meldingen fremhever ”betydelig biologisk produksjon”. Potensialet for næringsutvikling er stort. Innenfor fiskeriområdet er samarbeidet med Russland av svært stor betydning. Vi forvalter sammen med Russland viktige felles fiskeressurser. Norge må ha et høyt fokus på forhandling om forvaltning og kvotefastsettelse, men det er like viktig at kontrollregimene er samordnet og effektive. Både i forhold til Island og i forhold til Russland er det viktige og store havområder der det er konflikt om suverenitet og grensedragninger. Det er viktig både for fiskerinæringen, men også for petroleumsnæringen at det blir løsninger på disse områdene.

Det russiske sjømatmarkedet er stort og har en positiv utvikling. Med de utfordringer sjømatnæringen har på EU markedet er det viktig å åpne andre markeder.

Sjøtransport, beredskap og miljø

Sjøtransport er et viktig samarbeidsområde. Det lanseres stadig nye planer om kombinerte transportløsninger på jernbane og skip med utskiping fra norske havner. På dette området, som på havsikkerhet og skipsbygging, vil det norske maritime miljø kunne stå overfor spennende muligheter i årene som kommer. Disse mulighetene må adresseres på en offensiv og bærekraftig måte. Utfordringene vil blant annet være knyttet til økt fare for utslipp. Petroleumsaktivitet i den norske delen av Barentshavet vil medføre økt beredskap også mot utslipp fra sjøtransport langs norskekysten.

I nord er det også andre helt vesentlige miljøutfordringer som er av stor betydning for Norge. Spørsmålene om atomsikkerhet og miljøgifter kommer i tillegg til spørsmålene om oljeaktivitet og oljetransport. For norsk fiskerinæring er det viktig at det fra norsk side blir et forsterket arbeid også på de andre miljøområdene.

Reiseliv

NHO mener det er en mangel at meldingen ikke behandler reiselivets betydning og potensial i nordområdene. Reiseliv er en vesentlig del av næringsgrunnlaget i Nord-Norge og på Svalbard, og er blant verdens raskest voksende næringer. Den unike naturen i nordområdene gjør at muligheten for videre vekst for reiselivsnæringene i regionen er formidabel. Reiselivsnæringene sysselsetter mange og har stor betydning i arbeidet for å hindre fraflytting.

Kompetanse – Nordområdesenter

Arktisk råd er et viktig forum som knytter hele polområdene sammen. Barentssamarbeidet har andre funksjoner. NHO vil spesielt understreke behovet for dialog og samarbeid med næringslivet og viktigheten av å legge private komponenter inn i prosjekter slik at de kan få utvidet levetid.

Relasjonsbygging

NHO er opptatt av at det som ledd i den nye strategien legges vekt på ytterligere å utvikle relasjoner med russerne av politisk, organisatorisk og næringsmessig karakter. Dels bør dette skje ved å videreføre det omfattende samarbeidet som allerede er utviklet, ikke minst mellom de nordlige regionene. Men også andre aktører må medvirke i et slikt tillitskapende arbeid.

NHO viderefører arbeidet med vår russiske søsterorganisasjon og forventer å arrangere flere møter i det norsk-russiske næringslivsforum. Det er positivt at vi, sammen med Kommunenes Sentralforbund, gjennom finansiell støtte fra UD vil få anledning til å videreføre det meget vellykkede "Presidentinitiativet" overfor unge russiske bedriftsledere og offentlig ansatte i 2005-6. Dette samarbeidet innebærer at 30 unge russere hvert år utplasseres i en måned i norske selskaper eller kommuner.

Praktiske forhold

I meldingen skisseres en rekke tiltak for å stimulere og lette den bilaterale handelen og industrisamarbeidet i nordområdene. NHO ser det som en selvfølge at det i tiden fremover skjer en forenkling av visumbestemmelser og utstedelse av visum i forhold til Russland. Tilsvarende må det skje en forenkling av grensepassering – og tollklarering inn og ut av Russland. NHO er fornøyd med at regjeringen i meldingen har rettet et særlig fokus mot grensepasseringen over Storskog, som er det desidert viktigste grensepasseringspunktet for å kunne vitalisere samhandelen og næringsutviklingen i Barentsregionen. EU og Russland vil seg imellom gjøre betydelige forenklinger, og Norge må ikke sakke akterut på dette feltet. Vi vil også legge vekt på at dette vil være et viktig tillitskapende tiltak mellom Norge og Russland.

Konklusjon

Norge har ved sin geografiske nærhet, sin faglige kompetanse og sin ansvarlighet – både politisk og miljømessig - et konkurransemessig fortrinn når det gjelder å posisjonere seg som den viktigste partneren for Russland i nordområdene. Norske interesser, inkludert næringsinteressene, må ivaretas i alle deler av Barentshavet som del av den nye helhetlige strategien.

NHO anser mulighetene og utfordringene knyttet til nordområdene som så viktige at vi har bestemt at vi vil ha dette som tema på NHOs neste årskonferanse som vil finne sted 4. januar 2006. Dette er NHO's viktigste arena for å løfte hva vi anser som strategisk viktige temaer for norsk næringsliv opp på den politiske agenda, og vi ønsker å samarbeide nært med norske myndigheter for å finne de riktige innfallsvinkler.